

Václav GRUBHOFFER

Fenomén smrti ve šlechtickém prostředí v druhé polovině 19. a na počátku 20. století

Diplomová práce Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice 2006, 127 s. + 48 obrazových příloh

Posudek oponenta diplomové práce

Smrt, umírání a pohřbívání doprovázejí člověka v každém okamžiku dějin, a proto je lze vnímat jako ideální indikátory změn ve společnosti i mentalitě. Toho si ostatně byli vědomi už francouzští „zakladatelé“ historiografie smrti, v čele s Philipem Arièsem a Pierrem Chaunu, kteří se na smrt zaměřovali v dlouhém trvání. Jedinečným zpracováním tohoto fenoménu je Arièsova práce o dějinách smrti, jež se pokusila postihnout změny v kolektivních přístupech ke smrti v rozmezí několika staletí. Obecně lze však říci, a platí to ostatně i pro zmiňovanou Arièsovu práci, že základ výzkumů o smrti a pohřbívání směřoval do medievistiky a raného novověku. Ostatně i v české historiografii se rozličná témata „dějin smrti“ zpracovávala spíše na příkladu starších dějin. O to záslušnější je diplomová práce Václava Grubhoffera, který se zaměřil na fenomén smrti v 19. století. Vybral si dobře pramenně doložené šlechtické prostředí, jmenovitě obě větve Schwarzenberků. Vědomě tak navazuje na výzkumy šlechty v 19. a na počátku 20. století a snaží se smrt a přístup k ní využít jako prostředek k proniknutí do myšlenkového světa šlechty, jehož základní mantinely tvořila tradice a modernita.

Václav Grubhoffer přistoupil ke zpracování tématu dobře vybaven znalostí literatury a metodologických přístupů při zpracování tématu smrti. Oceňuji, že se samozřejmostí odkazuje i na práce, které se nevztahují k 19. a 20. století. Ostatně sám se několikrát hlásí k historicko-antropologickým přístupům využívaným raněnovověkou historiografií. Základním teoretickým rámcem, okolo kterého se poté snaží celou práci vystavět, je van Gennepeova koncepce přechodového rituálu, jíž představuje a pokouší se uplatnit na schwarzenberských příkladech hned ve druhé kapitole.

Také pramenná základna diplomové práce je dostačující. Diplomant pracoval zejména s písemnými prameny úřední povahy (programy pohřbů, popisy průvodů, seznamy hostů, úřední korespondence, zasedací pořádky), stranou však nenechal ani dobový tisk či ikonografické prameny, které se pokusil představit i ve formě obrazových příloh.

Samotné dějiny smrti ve schwarzenberském rodě v 19. a 20. století jsou založeny na analytickém zpracování materiálu k jednotlivým příslušníkům obou rodových větví. Grubhoffer se tak postupně věnoval smrti majorátního pána, šlechtičny a mladých Schwarzenberků

mimo domov. Ačkoliv se na některých místech neubráníl popisnosti, lze ocenit, že nesáhl k zobecnění získaných poznatků, které v této fázi výzkumu není možné. Postoje ke smrti a průběh pohřebního rituálu mu ve zmíněných případech sloužily k zamyšlení nad obrazem vnitřního světa šlechtice, nad postoji k tradici a paměti rodu či nad rolí individuality. Smrt a pohřební rituály vidí diplomant jako prostředek uchovávání tradice šlechtického rodu a jako sociální distinktivní prvek.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit stupněm **v ý b o r n ě**.

České Budějovice 26. srpna 2006

PhDr. Pavel Král, Ph.D., v. r.